

Božo ODOBAŠIĆ

Svećenik i svećenička zvanja

Svećenička služba i poslanje u Crkvi

Prezbiteri su po sakramentu svetog reda i poslanju što ga u Crkvi primaju od biskupa “dionici Kristove službe po kojoj se Crkva trajno izgrađuje u Božji narod, Kristovo Tijelo i Hram Duha Svetoga” (PO, 1). Oni su od Boga izabrani, u Crkvi po apostolskom naslijeđu od biskupa zakonito posvećeni i poslani u svijet da služe izgradnji boljega svijeta i spasenju duša. Zakonito zaređeni kao pravi svećenici participiraju na Kristovu svećeništvu koji ih je po apostolima i biskupima, njihovim nasljednicima, učinio dionicima svoga posvećenja i poslanja. Tako upriličeni Kristu svećeniku mogu djelovati u ime Krista koji je Glava Crkve. Od Boga izabrani i u Crkvi posvećeni i poslani prezbiteri sudjeluju u apostolskoj službi kao biskupovi suradnici vršeći svoju svetu službu među narodima.

Svećenička služba i njegovo poslanje u Crkvi crpi svoju snagu u samom Kristovu poslanju i služenju. “Kao što je mene poslao Otac, i ja šaljem vas” (Iv 20,21).¹ Došao je da se svijet spasi po njemu. Ali za izvršenje svoga djela izabire suradnike. On sam izabire i šalje apostole u svijet da krsteći u ime Oca i Sina i Duha Svetoga učine sve ljude njegovim učenicima (Mt 28,19).

Polazeći od evandeoskih tekstova, biva jasno da *Isus izabire i šalje* apostole: “pođite i učinite mojim učenicima” (Mt 28,19), jer “žetva je velika a radnika je malo” (Mt 9,38). Sv. Luka poziva da “tražimo” (molimo) od Gospodara žetve da pošalje radnike jer je žetva blizu. Sv. Ivan u 4,35 uza sliku o žetvi kaže “podignite oči svoje i pogledajte polja: već se bje-lasaju za žetvu”. Tekstovi naglašavaju hitnost poziva i poslanja. Uz Isusovu zapovijed: “Idite!”, sv. Luka dodaje: “Evo šaljem vas kao janjce među vukove...” (Lk 10,3). Tim je istaknuta važnost ali i teškoće koje će pratiti Isusove učenike u naviještanju evanđelja. U analizi biblijskih tekstova o

¹ IVAN PAVAO II., *Messaggio del papa per la XXXIII giornata mondiale per le vocazioni* (28. travnja 1996.), Lib. ed. Vaticana, Città del Vaticano 1996.

izboru i poslanju učenika valja zapaziti da ima kvalificiranih radnika na Gospodarevu imanju ali ih treba angažirati, izabrati i dosljedno potrebi potjerati na rad da žetva ne propadne. Riječ je dakako o slikovitom govoru. To je govor o Crkvi u kojoj ima radnika, ima onih koji su krštenjem dionici Kristova Mističnog Tijela ali nisu izabrani među učenike poslani svetim redom.²

Imajući u vidu da svi vjernici *na temelju krštenja* tvore kraljevsko svećenstvo i imaju svoje mjesto i ulogu u naviještanju evanđelja valja razumjeti Isusov poziv zbog hitnosti izbora između krštenih osoba. Oni su dostojni za poslanje u Crkvi i njima se podjeljuje posebna obveza i popratna milost svetim svećeničkim redom. Na temelju krštenja svi vjernici imaju obvezu evangeliziranja. Svi su pozvani temeljem krštenja na svetost iz koje zrači sveopće poslanje krštenih u Crkvi. Opći poziv svih na svetost u Crkvi³ očituje se u mnogostrukosti načina života i karizmi povezanih s dužnostima koje proizlaze iz otkrivenog i prihvaćenog dara milosti po kojem vjernici žive svoju vjeru. Nauk o Crkvi jasno ističe da “ponajprije moraju pastiri Kristova stada poput velikog i vječnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša, sveto i veselo, ponizno i hrabro vršiti svoju službu koja će tako ispunjena biti i za njih (tj. vjernike, op. B. O.) odlično sredstvo posvećenja. Onima koji su izabrani za puninu svećeništva daje se sakramentalna milost, da, moleći, žrtvujući i propovijedajući, svakim oblikom biskupske brige i službe vrše savršenu službu pastirske ljubavi... i da postavši uzor stadu (usp. 1 Pt 5,3), i svojim primjerom vode Crkvu svaki dan na veću svetost” (LG, 41b). Težiti za svetošću jest obveza i svih svećenika: Svećenici koji imaju udio u biskupskoj službi po Kristu “neka svagdanjim vršenjem svoje službe rastu u ljubavi prema Bogu i bližnjemu, neka čuvaju vezu svećeničke zajednice, obiluju u svakom duhovnom dobru i svima daju živo svjedočanstvo o Bogu, takmičeći se s onim svećenicima koji su tijekom vjekova... ostavili sjajan primjer svetosti”. Posebno se dijecezanskim svećenicima (a dakako i redovnicima u: LG, 45) stavlja na srce “vjerna veza i plemenita suradnja sa svojim biskupom” (LG, 41c), da Crkva “sve bolje prikazuje Krista i vjernicima i nevjernicima” (LG, 46).

Iz krsne milosti svi vjernici, među njih ubrojani i biskupi i svećenici, pozvani su dati puno svjedočanstvo svoje vjere i dužni su težiti za svetoš-

² Vrijedno bi bilo prostudirati članak Luke Marijanovića na temu izbora i poslanja učenika u evanđeljima i Pavlovim poslanicama, u: *Vjesnik dakovačke biskupije* (VDB) 10 (2005), 771-778. Cijeli broj 10 VDB (2005) kroz više obradenih naslova posvećen je temi svećeničkih zvanja.

³ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen Gentium* (LG), br. 39-42. Opširno o pozivu na svetost vidi: HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani. Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća*, Glas Koncila, Zagreb 2002.

ću i savršenosti u vlastitom staležu.⁴ *Svetim svećeničkim redom svećenici* su na poseban način iz puka izabrani, pomazani Duhom Svetim, i puku Božjem u ime Crkve poslani da kao pastiri i propovjednici evanđelja, služeci bližnjemu, vršeći svećeničke dužnosti, slave sakramente napose euharistiju, okupljaju puk Božji i učvršćujući ih u vjeri primjerom moralnog života i svetosti dadnu puno svjedočanstvo svoje ljubavi prema Kristu i Crkvi i tako *pomognu mladima* prije svega *u sebi* otkriti uzvišeni poziv na vršenje svećeničke službe.

Briga za sve Crkve

Budući da se ograničavamo na svećeničku ulogu u *pastoralu za svećenička i druga duhovna zvanja*, valja jasno reći da “Crkva bez svećenika ne bi nikada mogla živjeti onu temeljnu poslušnost koja je u samoj biti njezina postojanja i poslanja u povijesti: poslušnost Isusovoj zapovijedi ‘Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode’ (Mt 28,19) i ‘Ovo činite meni na spomen’ (Lk 22,19; usp. 1 Kor 11,24)”.⁵ Zapovijed Isusova o naviještanju evanđelja i slavljenju euharistije bitno je povezana s apostolskim naslijeđem i prirastom svećeničkih zvanja. Odatle i obveza svakog svećenika da se brine za nova svećenička i druga duhovna zvanja.

Dokumenti Drugog vatikanskog sabora koji govore o Crkvi i njezinoj misijskoj zadaći te o evangelizaciji u suvremenom svijetu svi dotiču i brigu za svećenička i redovnička zvanja. To je u samoj biti Crkve. Crkva bez pastira, biskupa, dakle, i svećenika jednostavno je nezamisliva.

Dekret *Christus Dominus* o pastirskoj službi biskupa (28. listopada 1965.) naširoko naglašava biskupsku odgovornost da “kao pravi učitelji vjere” posvećuju sve ljude (CD, 2). Oni vrše svoju službu u mjesnoj povjerenosti im zajednici vjernika ali vodeći računa i o općoj Crkvi, tj. brinući se i za “one krajevne Crkve u kojima još nije navještena riječ... zbog malog broja svećenika” (CD, 6), moraju se brinuti da čak i vjernici radosno potpomažu i promiču djelo evangeliziranja. To znači da *za misije* moraju “pripremiti prikladne svete službenike i pomoćnike” te uz redovnike i laike budu spremni odvojiti i svoje svećenike barem na neko vrijeme. Iz te zadaće jasna je obveza biskupa brinuti se za svećenički i redovnički podmladak.

⁴ Izlaganje o obvezi brige za svećenička zvanja kroz tekst uvijek se u širem smislu odnosi na svojevrstan način i na redovnike i redovnice tj. na svećenička i redovnička zvanja. To je briga svih u Crkvi.

⁵ IVAN PAVAO II., *Apostolska pobudnica Pastores dabo vobis*, Glas Koncila, Zagreb 1992., br. 1.

Svećenik i svećenička zvanja

U dekretu *Presbyterorum ordinis* o službi i životu prezbitera (7. prosinca 1965.) naglašava se da su prezbiteri “dionici Kristove službe po kojoj se Crkva trajno izgrađuje u Božji narod” (PO, 1). Svećenici po svetom redu i poslanju koje u Crkvi primaju omogućuju, dakle, trajnost naviještanja evanđelja i izgradnju Crkve. To proizlazi iz biti svetoga reda. Oni svojim životom i poslanjem u zajedništvu s papom i biskupima trajno izgrađuju Božji narod. To se događa po trajnom vršenju svećeničke službe u Crkvi. To pak znači da se uvijek u kontinuitetu po novim svećenicima navješćuje evanđelje svim narodima. Svećenici vrše svoju službu u puku s kojim surađuju u naviještanju evanđelja, jer i svi kršćenici temeljem krštenja imaju tu zadaću. Svi vjernici po krštenju tvore “sveto i kraljevsko svećenstvo”, a tim pozvani na svetost, moraju svaki pojedinačno “u svom srcu štovati Isusa i za njega proročkim duhom svjedočiti” svoje poslanje u svijetu (PO, 2a). Isus svima dariva milost poziva, ali da bi vjernici “srasli” u jedno Kristovo mistično Tijelo u kojem “svi udovi nemaju iste službe” (Rim 12,4), neke je postavio “da budu službenici, da u društvu vjernika posjeduju svetu vlast reda da prikazuju žrtvu i opraštaju grijeha te da za ljude javno obavljaju svećeničku službu u Kristovo ime” (PO, 2b). Svećenici, obilježeni sakramentom svetoga reda, upriličuju se Kristu svećeniku i *in persona Christi* (u ime Kristovo) djeluju u Crkvi po poslanju koje su primili u apostolskom naslijeđu. Oni su po milosti od Boga izabrani i osposobljeni da budu službenici Krista Isusa među narodima vršeći svetu službu Evanđelja. Naviještanjem Evanđelja što im bitno pripada po svetom redu sazivaju i skupljaju Božji narod na slavlje sakramenata napose euharistije da “svi koji ovom narodu pripadaju” sami sebe prikazuju kao “žrtvu živu, svetu, Bogu ugodnu” (Rim 12,1). Obveza svećenika brinuti se za svećenička zvanja proizlazi iz njegove uzvišene i svete službe naviještanja evanđelja i slavljenja euharistije. “Uzeti između ljudi, postavljeni na korist ljudima” da poput apostola sve privedu spasenju, kako to uči Pavao, učitelj naroda, koji je “svima postao sve da bi sve spasio”. Odabrani od naroda ne da se od naroda odijele nego da se usred naroda ukorijenjeni “sasvim posvete djelu za koje ih Gospodin uzima” (PO, 3; usp. Dj 13,2). Kao dobri pastiri žive evanđeoske vrednote i vjernicima pomažu otkriti svoj vlastiti poziv. Da to uspiju, uz teologalne kreposti (vjera, ufanje i ljubav) u životu mora da ih krase prije svega ljudske vrline kao što su “dobrota srca, iskrenost, karakternost i ustrajnost, uporno zalaganje za pravednost, uljudnost i druge” (PO, 3; usp. Fil 4,8). Svećenici upriličuju svojim životom Krista svećenika i tako sudjeluju u apostolskoj službi naviještanja

evanđelja u ime cijele Crkve. Svojim životom oni su odsjev slave Boga Oca u Kristu (usp. PO, 2d). Svojim životom, cijelim svojim bićem svijetu očituju živu sliku Krista Spasitelja. U njemu mladi moraju zavoljeti Krista koji se kroza svećenika aktualizira i poziva na žrtvu za naviještanje evanđelja. U svemu služeći Kristu moraju se posvetiti brigama i nadama konkretnog blišnjega. Tu vrijedi ona sv. Augustina: “Kad me straši što sam vama, tada me tješi što sam s vama. Vama sam, naime biskup. S vama sam kršćanin. Ono je ime službe, ovo je milosti. Ono znači opasnost, a ovo spasenje” (Govor 340,1). Svećenik je uvijek *in persona Christi* za vjernike tu, s njima i u opasnostima, i u nevoljama, uvijek sa stadom i u dobru i u zlu. S njima za njih. Svima, riječju i životom naviješta Božje evanđelje (PO, 4). Vršeci proročku službu naviještanja evanđelja svećenik pobuđuje vjeru u srcu onih kojima propovijeda. “Vjera dolazi od propovijedanja, a propovijedanje biva riječju Kristovom” (Rim 10,17). Vjernicima svjedoči i tumači ne svoju mudrost nego Riječ Božju i sve uporno poziva na obraćenje i svetost (PO, 4). Svima tako pomaže otkriti vječnu istinu evanđelja o ljubavi Božjoj očitovanoj nama u Kristu koji riječima i djelima, znacima i čudesima, smrću i uskrsnućem služi spasenju čovjeka. Tako svećenik slijedeći Krista, učitelja i spasitelja, privodi, izgrađuje i odgaja Božji narod za sveto svećenstvo. U svemu tome svećenika mora krasiti iznimna čovječnost. U njegovu savjesnom vršenju svećeničke službe i vjernici otkrivaju uzvišenost svoga kršćanskog poziva. Svećenik im pomaže propovijedanjem i katehezom, napose mladima, uočiti uzvišenost i ljepotu svećeničkog poziva i odgajajući ih do kršćanske zrelosti pomaže im da i sami u sebi otkriju što je volja Božja.

Dužnost promicati svećenička zvanja

U br. 11 *Presbyterorum ordinis* ističe svećeničku obvezu brige za svećenička zvanja. To temelji na Kristovu djelu. On je sam izabirao učenike i pozvao apostole u svoju službu. Nastojanje oko svećeničkih i duhovnih zvanja pripada na samo svećeničko poslanje kojim prezbiter postaje sudionikom u brizi za cijelu Crkvu. Svećenicima se stavlja na srce svjedočenje svetim životom uzvišenost svoga zvanja ali isto tako da poučavaju svekoliki kršćanski narod o svetosti i uzvišenosti svećeničke službe za sveopće dobro Crkve i svijeta. Oni trebaju pozivati puk da se usrdnom molitvom i drugim sredstvima kojima raspoložu založe za promicanje svećeničkih i redovničkih zvanja. Prezbiterima u prvom redu mora biti na srcu da službom riječi i vlastitim svjedočanstvom života, u kojem se jasno

očituje duh služenja i istinska pashalna radost, vjernicima stavljaju pred oči uzvišenost i potrebu svećeništva. Trebaju onima koji se odluče na svećeništvo kroz duhovno vodstvo pomagati ostvarenje slobodno izabranog zvanja. U tom treba pomagati roditeljima da kao prvi odgojitelji otkriju u svojoj djeci što je volja Božja. U mladima treba hrabriti slobodu opredjeljenja u kojoj se rada duhovna sposobnost rasuđivanja i izbora zvanja. Treba im pomoći da velikodušno s prorokom budu spremni odgovoriti Gospodinu koji zove: "Evo me, pošalji mene" (Iz 6,8). Mladima i starijima treba ukazati na ispravan stav prema svijetu i prema zemaljskim dobrima. Gajiti u njima u svjetlu vjere uzvišeni osjećaj za žrtvu i spremnost služenja siromašnima. Svako, naime, kršćansko zvanje mora se odlikovati iznimnom čovječnošću i altruizmom. Svećenici su napose pozvani mladima svojim služenjem i uzornim životom pomoći da radosno i slobodno prihvate i svećeničkih poziv kao najuzvišeniji oblik služenja svakom čovjeku. Mladima svećenici trebaju zasvjedočiti da kao "službenici svetoga... - napose u žrtvi mise - na osobit način vrše ulogu osobe Krista koji je samoga sebe predao za žrtvu da posveti ljude" (PO, 13). U mladima treba gajiti uzvišeni osjećaj slobode izbora. "Iz... slobode i poučljivosti rada se duhovna sposobnost rasuđivanja pomoću koje nalazimo ispravan stav prema svijetu i prema zemaljskim dobrima." U svijesti slobodnog žrtvovanja rada se duhovna snaga prihvaćanja svećeničkog poziva kao uzvišenog oblika sebedarja Bogu i Božjem djelu spasenja svih ljudi (usp. PO, 17).

Prezbyterorum ordinis br. 11 preporučuje i organizirane "dijecezanske i nacionalne akcije za zvanja". Naglašava se da treba "u propovjedima, u katehezi, u časopisima jasno razlagati" potrebu svećeničkih zvanja mjesne i opće Crkve. Svečano i dostojanstveno slavljenje euharistije vjernicima mora postati izvor i nadahnuće za izbor i svećeničkog zvanja (PO, 5) jer je ona vrhunac cjelokupne evangelizacije.

Brižno njegovanje klice zvanja

Dekret *Optatam totius - O odgoju i obrazovanju svećenika* (28. listopada 1965.) naglašava u br. 2 *dužnost promicanja svećeničkih zvanja* i odmah ističe da to *pripada svoj kršćanskoj zajednici*. Sjemenišni odgoj nastavlja produbljivati ono što je započelo već u obitelji. Obitelj u kojoj se živi duh evanđelja, vjere, ljubavi i pobožnosti jest prvo sjemenište. Župe u cjelini moraju biti zdravo središte u kojem će klica zvanja moći uzrasti. Zato svi svećenici moraju pokazati što je moguće veću apostolsku revnost

u promicanju zvanja prije svega u obiteljskom apostolatu. Izravno im se nalaže “neka svojim osobnim, skromnim, radnim, radosnim životom kao i uzajamnom svećeničkom ljubavlju i bratskom suradnjom u radu privlače srca mladih prema svećeništvu” (OT, 2). Naravno da u župi takav apostolat kroz odgoj obitelji, u katehezi, u školi, katoličkim udrugama, treba naći svoje mjesto.⁶

Udružena briga za svećenička zvanja

Svaka biskupija treba imati organiziran pastoral svećeničkih i duhovnih zvanja. Potreban je i krajevna udružena briga za zvanja. Preporučuje se na nivou biskupije ili biskupija izmjena pastoralnih iskustava brige za zvanja. Sveti sabor naglašava da to mora biti trajna biskupima. Preporučuje im da osnivaju povjerenstvo ili “Djelo za zvanja” u skladu s odgovarajućim papinskim dokumentima u krilu pojedinih biskupija, krajeva i naroda. Ako nisu već ustanovljena treba da se ustanove (OT, 2d). Preporučuju se provjerena sredstva, molitva, pokora, odgoj za ljubav prema bližnjemu, razvijanje smisla za žrtvu, osjećaja za sveto, sveto i uzvišeno slavljenje sakramenata, euharistije, sve to propovijedanjem, katehezom, seminarima i meditacijom. U novije vrijeme sve se više preporučuje *lectio divina* svetopisamskih tekstova u praktičnom radu s Biblijom.⁷ U nekoliko svojih nagovora čitanje svetopisamskih tekstova preporučio je i papa Benedikt XVI.⁸ Na sve te načine treba razjašnjavati potrebu, narav i uzvišenost svećeničkog poziva i dara. Za to će se posebno brinuti Djelo promicanja zvanja koje treba širokogrudno prelaziti granice pojedinih biskupija, naroda, redovničkih obitelji i obreda imajući u vidu potrebe opće Crkve. Onima koji se odazovu u malim i velikim sjemeništima pogla-

⁶ Izvrstan je dokument Talijanske biskupske konferencije o odgoju i brizi za svećenička zvanja. U dva velika poglavlja obrađuje se: 1. Lik svećenika, ideal zvanja; 2. Hod svećeničkog zvanja: klica zvanja, briga, sazrijevanje zvanja. Vidi: CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA, *Seminari e vocazioni sacerdotali*, Magistero 55, Ed. Paoline, Alba (CN) 21980.

⁷ Enzo BIANCO, *Lectio divina. Susret s Bogom u njegovoj riječi*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb 2005.; PAPINSKA BIBLIJSKA KOMISIJA, *Tumačenje Biblije u Crkvi*, KS, Dokumenti 99, Zagreb 1995., str. 143 sl.; Anto POPOVIĆ, *Načela i metode za tumačenje biblije*, KS, Zagreb 2005., str. 356. Vidi: “Što je duhovno čitanje Biblije?”, u: *Glas Koncila* 9 (1998), 9, od 1. 3. 1998.

⁸ Nagovor sudionicima internacionalnog kongresa povodom 40. obljetnice dogmatske konstitucije o božanskoj objavi *Dei Verbum*, 16. rujna 2005.; Nagovor uz Angelus, nedjelja, 6. studenog 2005.; Obraćanje Prelatima Biskupske sinode 3. prosinca 2005.

varima se daju naširoko upute o duhovnom i intelektualnom odgoju i obrazovanju.⁹ Konkretnim uputama mogu se pridodati mnogobrojni govori papa zadnjih decenija svećenicima, sjemeništarcima, studentima na teološkim učilištima, redovnicima i redovnicama.¹⁰

U postkoncilskim dokumentima te su teme naširoko i svestrano obrađivane u uredima Svete Stolice, pojedinih biskupskih konferencija, biskupija i drugih ustanova. Davane su i konkretne upute biskupima, svećenicima, poglavarima sjemeništa i svima koji djeluju u apostolatu Crkve.

Odredbe naših biskupa

Kongregacija za katolički odgoj na poticaj Prve biskupske sinode 1967. god. izdala je već 6. siječnja 1970. *Ratio fundamentalis institutio- nis sacerdotalis - Temeljne odredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju*. Isti taj dokument s malim ispravkama izdan je 19. ožujka 1985. kada je uskladen s novim Kodeksom kanonskog prava od 25. siječnja 1984.

Prema uputama iste Kongregacije o provedbi *Ratio fundamentalis* naši biskupi iz bivše Jugoslavije, vodeći računa o posebnostima u našim krajevima i našem narodu izdali su 16. travnja 1985. dokument u značenju odredbi o provedbi *Ratio fundamentalis*. Dokument je naslovljen *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*.¹¹ Dokument je uz novije dokumente Kongregacija i drugih dikasterija Svete Stolice u nas još važeći.

Naši biskupi u prvoj glavi dokumenta *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata* naširoko govore o ministerijalnom svećeniku u svećeničkom narodu Božjem. U tom su narodu "svećenici po svojoj službi pozvani da ministerijalno čine prisutnim Kristovo djelo spasenja".¹²

Druga glava s naslovom *Pastoral zvanja* obrađuje teme: zvanja i kršćanska zajednica, važni časovi pastorala zvanja, odgovornost pojedinaca i zajednice u pastoralu zvanja, organizirana briga za zvanja. Bitno je uočiti da se "svećenički život hrani... iz osobne povezanosti s Bogom u euharistiji i molitvi".¹³ Propovijedanje riječi Božje uz molitvu jest drugi stožer

⁹ Na temu svećeničkih zvanja održana je Osma biskupska sinoda nakon koje je izašla spomenuta *Apostolska pobudnica Pastores dabo vobis* pape Ivana Pavla II. U daljnjem izlaganju osvrnut ćemo se na još nekoliko važnijih dokumenata koji se odnose na odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata.

¹⁰ Značajno je pismo pape Ivana Pavla II. koje je uputio svim biskupima za Veliki četvrtak 1979., u: *L'Osservatore Romano* 9.-10. travnja 1979.

¹¹ BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata i drugi dokumenti*, Kršćanska sadašnjost (KS), Dokumenti 79, Zagreb 1986.

¹² *Isto*, str. 19.

¹³ *Isto*, str. 22.

pastorala zvanja jer je riječ Božja duboko povezana sa svakim pozivom. “To je riječ koja poziva, koja zove na život... Riječ Božja mora se propovijedati u prikladnoj *katehezi*... a *posebna kateheza* neka istakne vlastito obilježje poziva na svećeništvo”.¹⁴ “Pastoral zvanja izrasta iz otajstva Crkve i njoj se stavlja na službu”,¹⁵ razvija se i raste “u zajednici i apostolskom radu”.¹⁶ Služenjem Božjem narodu, svećenik čini svoju službu vjerodostojnom kad naviješta evanđelje koje sam uzornim životom svjedoči tako da svi vide njegova dobra djela (usp. Mt 5,16).¹⁷

Svećeničko zvanje i kršćanski poziv

Druga glava istog dokumenta posvećena je pastoralu zvanja. Svećeničko zvanje se otkriva u okviru kršćanskog poziva. Svatko na temelju krštenja ima udjela u poslanju cijele Crkve. A kako su mnogovrsni pozivi i različite službe zadaća je cjelokupnog pastorala u Božjem narodu stvarati ozračje koje omogućuje otkrivanje i rast zvanja. Vjernici moraju spoznati da su duhovna zvanja osobiti dar Crkvi. Svećeničko zvanje je na poseban način dar svakom pojedincu ali i obitelji i župnoj zajednici, Crkvi. U tom smislu svećenik kroz molitvu i slavljenje sakramenata, svojim inicijativama raspaljuje žar za svećeništvom. Riječ Božju koju propovijeda i tumači mora biti povezana sa životom vjernika. U prikladnoj katehezi oduševljavat će za svećeničko i redovničko zvanje. Posebno će to razvijati u pastoralu mladih omogućiti im u sebi otkriti radost služenja Crkvi i narodu odazivajući se na Kristov poziv “slijedi me”. Kršćanska zajednica koja živi svoje poslanje je mjesto buđenja i rasta zvanja. Biskup, kao prvi odgovoran za duhovna zvanja, kroz “dijecezanski centar za zvanja” poticat će i usklađivati zajednički rad svih svećenika u pastoralu zvanja. Napose će to činiti kroza sredstva društvenog priopćavanja kao suvremenog načina evangelizacije u svijetu.

Svećenička zvanja za novu Europu

U zapadnom svijetu, u Europi i Americi, sve se više govori o krizi svećeničkih i duhovnih zvanja. Imajući u vidu potrebe i probleme moder-

¹⁴ *Isto*, str. 33.

¹⁵ *Isto*, str. 28.

¹⁶ *Isto*, str. 23.

¹⁷ *Usp. isto*, str. 24-26.

ne evangelizacije i pastorala u Crkvi *Papinsko djelo za crkvena zvanja* organiziralo je znanstveni teološko-sociološki Europski Kongres o zvanjima. Sve napatci, odredbe Drugog vatikanskog sabora i postsaborskih dokumenata sažeti u dokumentu

Pastoral zvanja u partikularnim Crkvama Europe - Instrumentum laboris. To je bila radna verzija za sudionike kongresa. Kongres je održan u Rimu od 5. do 10. svibnja 1997. Sve što se odnosi na problem duhovnih zvanja, napose svećeničkih prezentirano je u završnom dokumentu kojega je izdalo isto vijeće pod naslovom *Nova zvanja za novu Europu* (In verbo tuo...) 6. siječnja 1998.¹⁸ Iznosimo neke važne naglaske o brizi za svećenička zvanja iz tog dokumenta.

Svećeničko zvanje i opći poziv na svetost

U naglašenoj potrebi nove evangelizacije Europe obrađena je u dokumentu teologija zvanja. Ona ima svoje mjesto u općem pozivu na svetost koju je Sabor istaknuo u Konstituciji o Crkvi (LG 32; 39-42). U potrebi svetosti za sve kršćane postoji i poseban poziv za svakog vjernika. Poziv dolazi od Bog kao poticaj da se čovjek ostvari prema slici na koju ga je Bog stvorio. U Crkvi svaki kroz naviještanje Evandjelja prima poziv u različitosti darova i karizmi. Svako zvanje je dar Božji. Zato u pastoralu treba razvijati kulturu zvanja. *Kultura zvanja* jest, kaže se u dokumentu, "sposobnost sanjati i željeti velike stvari". U pastoralu zvanja, svećenik mora biti pomoćnik mladima da u sebi prepoznaju Božji naum o njihovoj izgradnji Crkve. U tome mu mora od pomoći biti i cijela zajednica. U sveopćoj krizi zvanja svi bi se morali pitati "gdje smo zakazali?" Ali unatoč lošim statističkim pokazateljima o svećeničkim i duhovnim zvanjima u Europi, ali i u svijetu, svećenik ako radosno živi svoje zvanje uvijek mora biti glasnik nade. On mora poticati da se prijede od "patologije umora" (o kojoj govori papa Ivan Pavao II. u *Vita consecrata*, 64) na hrabrost razjašnjenja pogrešaka i buditelj radosti o uzvišenom smislu života i svetosti kroza služenje bližnjemu, napose siromašnima i prezrenima, kao što je to Krist činio.

U današnjoj Europi gdje se antropološki gledajući govori o "čovjeku bez zvanja" treba pomoći otkriti etičke i moralne vrijednosti, smisao života u vjeri, razvijati kulturu života a ne smrti. Sve većem relativizmu u

¹⁸ PAPINSKO DJELO ZA CRKVENA ZVANJA, *Nova zvanja za novu Europu* (In verbo tuo...), Prir. Kongregacija za katolički odgoj, za istočne Crkve, za ustanove posvećena života i društva apostolskoga života, KS, Dokumenti 124, Zagreb 2000.

novoj evangelizaciji Europe potrebno je naviještati “hrabro, javno i jasno istine vjere pa makar poneki nauk Crkve i ismjeivali. Mladi danas traže jasnoću i sigurnost vjere” (Benedikt XVI. biskupima Austrije ad limina 7. studenoga 2005.). Samo hrabri i jasni svjedoci vjere u poniznom služenju i žrtvi privlače mlade. Isusova najveća ljubav se iskazala u žrtvi života za prijatelje svoje. Na tu ljubav pozvao je apostole. Sav je njegov život bio za drugoga. I svaki učenik Isusov koji se oblikuje na sliku Isusovu, koji ga u potpunosti slijedi, budi u mladima oduševljenje i potiče da i sami slobodno dadnu odgovor “evo mene, pošalji mene” (Iz 6,8). Svaki vjernik je pozvan u Isusu otkriti svoju autentičnu ljubav. Duh Sveti omogućuje pluralizam zvanja u Crkvi ali svećeničko zvanje povezuje se specifično uz Kristovo svećeništvo, ministerijalno uprisutnjeno, na poseban način u zaređenim svećenicima.

Suvremeni svećenik - čovjek dijaloga

U igri suprotnosti u kojoj se mladi današnjice nalaze autentični Isusov svećenik je izazov, poziv i poticaj za opredijeljenje i odaziv Božjem pozivu koji se preko sveta života svećenika i vjernika nameće kao poziv. Takvi svećenici su uvijek samim svojim životom poticaj uklonjanju i nadvladavanju straha pred odgovornošću svećeničkog zvanja. U pastoralu zvanja moderne Europe potrebni su svećenici koji će biti sposobni graditi mostove u različitostima svjetonazora, religija i različitosti kultura. Svećenik mora biti čovjek dijaloga. Danas su Crkvi potrebni svećenici dobra srca, poštena, sveta života pa bili intelektualci ili pastoralni jednostavni radnici. Iznad svega potrebni su danas svećenici raspoloženi za slobodu služenja, ispovjedaoci istine nasuprot sekularizmu i religioznom sinkretizmu. Potrebni su oni koji autentično žive svoje djevičanstvo, zaljubljeni u Boga i Crkvu. U tim relacijama nameće se trajni govor o svećeničkim zvanjima, odgoju za autentično svećeničko zvanje u kojem se čovjek ostvaruje kao slika Božja. Kultura svećeničkog zvanja prepoznatljiva je u nesebičnom altruizmu, čovjeku istine i žrtve. Naravno ako se već govori o kulturi svećeničkog zvanja ništa se ne postiže na kratki rok. Potrebna je odlučnost i dosljednost nasljedovanja Isusa. U tom kontekstu čini se da obična propaganda svećeničkih zvanja nema mnogo šanse u modernoj Europi.

Svećenik čovjek euharistije

Crkva živi od euharistije bila je zadnja enciklika pape Ivana Pavla II. u kojoj potiče da se svećenici uvijek iznova u svom duhovnom i pastoralnom životu napajaju na tom izvoru svetosti i božanskog darivanja. Euharistija okuplja i gradi Crkvu. Zato svećenik mora biti čovjek euharistije. Da mladi u sebi otkriju dar svećeničkog poziva, “potrebno je, kako reče biskup Rino Fisichella (rektor Papinskog Lateranskog sveučilišta), u *euharistiji otkrivati izvore nove kulture*. Euharistija stvara novu kulturu, uči zajedništvu. U tranzicijskom vremenu, u prijelazu u modernu kulturu kada se sve označava “kulturom posjedovanja”, *euharistija uči kulturu dara besplatnosti*. Svećenik koji svoje snage i nadu crpi na tom izvoru mora riječju i životom ono što je primio besplatno i dijeliti (20. listopada 2005.). U euharistiji, u kojoj odsijeva tajna Crkve, valja otkrivati poziv autentičnog svećeničkog zvanja. Krist koji poziva: “ovo činite meni na spomen”, u svećeničko biće ugradio je svoju ljubav koju mladi trebaju otkrivati kao ostvarenje svoga svećeničkog poziva.

Sve su ove teološke i pastoralne odrednice sabrane i u Apostolskoj postsinodalnoj pobudnici pape Ivana Pavla II. *Pastores dabo vobis*.¹⁹ Pobudnica sažimlje teološke misli iz prethodnih Saborskih i drugih crkvenih dokumenata. Snažno pak promiče odgovornost i obvezujuću zadaću kršćanskog svjedočenja poziva. Naglašava se za pastoralnu praksu nužnost izravnog naviještanja otajstva poziva u Crkvi i isticanje ministerijalnog svećeništva, kao njegove bitne potrebe za Božji narod. Vrijeme je da se o svećeničkom životu govori hrabro kao o neizrecivoj vrijednosti i kao predivnom i povlaštenom obliku kršćanskog života. Ne treba se bojati dobrim kršćanskim mladićima i djevojkama, poštivajući njihovu slobodu, uputiti poziv poput apostola Andrije koji bratu Šimunu govori “našli smo Mesiju” (Iv 1,41). On potiče susret “i dovede ga k Isusu”. Ili zgoda s Filipom koji u Isusu iz Nazareta upozna Mesiju. On pak nade Natanela i pozva ga “Dodi i vidi” (Iv 1,45). Poput apostola i svećenik bez straha s radošću treba oduševljavati za Isusa. Mislim da je to suvremeni problem mnogih “umornih svećenika”. Treba očito mnogi svećenik ispitivati svoju savjest! Nadbiskup Vinko kardinal Puljić je na zadnjoj, Jedanaestoj biskupskoj sinodi 2005. god. govorio o “umornim svećenicima” i našoj nadbiskupiji. Mislim da taj umor treba mnogostruko tumačiti ali zbog toga i svjesni svoje odgovornosti, tražeći od Boga oprostjenje, vraćati se izvoru svakog zvanja - Kristu jer “Isus Krist jučer i danas isti je i uvijek” (Heb 13,8).

¹⁹ Usp. bilješke br. 5 i 9.

Smjernice odgojiteljima svećeničkog zvanja

Potaknuta pobudnicom Ivana Pavla II. *Pastores dabo vobis*, Kongregacija za katolički odgoj već sljedeće godine, 4. studenog 1993., izdala je *Smjernice Priprava odgojitelja u sjemeništima*. U dokumentu se ističe odgovornost za odgoj svećeničkih zvanja, dakako po uzoru Krista i apostola, najodgovorniji je biskup a zatim rektor sa svojim suradnicima. Njemu pripada određena autonomija u odgoju koju predviđa Kodeks kanonskog prava. Istaknuta je i odgovornost profesora teologije, u skladu s propisima Kanonskog prava, smjernica o katoličkim učilištima i njihovih statuta.

I u okružnici Kongregacije za kler *Prezbiter - navjestitelj riječi, služitelj sakramenata i voditelj zajednice kršćanskog naroda* (19. ožujka 1999.) s *Naputkom Prezbiter - pastir i voda župske zajednice* (4. kolovoza 2002.), kao i u Pobudnici pape Ivana Pavala II. biskupima *Pastores gregis - Pastiri stada* (16. listopada 2003.) ponavljaju se i iznose važne misli o promicanju duhovnih zvanja i na srce se stavlja svim vjernicima a napose svećenicima briga za pastoral svećeničkih zvanja.

U današnjem sekulariziranom svijetu privlači samo snažni duhovni lik svećenika. Svoju duhovnost svećenik crpi i živi u trajnom odnosu prema Kristu. "Svaka evangelizacija izvire iz osobe i djela Isusa Krista te vodi ponovno k njemu."²⁰ Dok je svećenik vođen i oslonjen u svom djelovanju na Krista, njemu vjerno služi bez osobnih interesa, on svjedoči svijetu Kristov poziv "sljedi me". Krist sam izvodi svoj učinak u činima koje svećenik vrši. Tako svećenik riječima i činima vrši otkupljenje po Kristu. Vjernik tako u svećeniku susreće Očevu ljubav koju svećenik živi i životom svjedoči. Odatle i nužnost svećenika u svijetu za sva vremena. Krist je prisutan u njegovim naporima. Krist sam i njegove neuspjehe pretvara u uspjeh jer Kristova moć i u našoj slabosti očituje (usp. 2 Kor 12,10). Svećenik u svom djelovanju postaje most za susret s Kristom. Izgrađivati mostove ljubavi i pomirenja vodi Kristu. Svećenik budi svojim produhovljenim životom i djelovanjem ljubav prema Kristu i Crkvi. Tako pomaže vjernicima laicima da se i sami oduševu raditi i surađivati sa svećenicima, biskupima, u evangeliziranju svijeta, štoviše da si izaberu svećeničko zvanje kao posebni način služenja Kristu. To posebno naglašava dokument koji se bavi pitanjem svećenika i laičkih društava.²¹ Svako zvanje u Crkvi

²⁰ BISKUPSKA SINODA (Posebni skup za Europu), *Da bismo bili svjedoci Krista koji nas je oslobodio*, KS, Dokumenti 97, Zagreb 1992., str. 24.

²¹ Usp. PAPINSKO VIJEĆE ZA LAIKE, *Svećenik u laičkim udruženjima. Bit i poslanje*, KS Dokumenti 95, Zagreb 1990.

tako življeno, a napose svećeničko, "očituje duhovno blago Crkve"²² koje postaje poziv na razmišljanje o uzvišenosti svjedočenja životom na način svećeničkog zvanja u danas složenom sekulariziranom društvu.

Hrvatska biskupska konferencija u pastoralnim smjernicama na početku trećeg tisućljeća *Na svetost pozvani*, dok govori o svetom redu potiče pastoral zvanja i poziva na stvaranje "kulture zvanja".²³

Zaključak

Pastoral svećeničkih zvanja proizlazi iz same biti svetoga reda. Svećenik *in persona Christi* u Crkvi izvršava Kristovo djelo. Stoga mora u svom djelovanju odgajati duh crkvenosti - *sentire cum Ecclesia* i živjeti Krista. Ključ cijelog pastoralnog djelovanja jest svetost svećeničkog života. To je najbolji put do novih svećeničkih zvanja. Sablažnjiv život svećenika može biti zapreka rastu zvanja. Pastoral svećeničkih zvanja treba razvijati na četiri nivoa:

1. Animacija zvanja - u obitelji, školi, udrugama, propovijedanju, slavljenju sakramenata napose euharistije;
2. Asistencija zvanju - pratiti odgoj svećeničkog zvanja: roditelji, učitelji, župnik, svećenici, odgojitelji u sjemeništima;
3. Teološka i duhovna naobrazba u malom i bogoslovnom sjemeništu, posebno na teološkom studiju; odgoj i obrazovanje treba pratiti duhovno vodstvo, molitva, čitanje i meditiranje Svetog Pisma.
4. Organizirani programi pastoralne svećeničkih zvanja; briga i pastoral svećeničkih zvanja jest obveza svih svećenika i najboljem uspjehu vodit će ako se organizirano usklađuju i provode programi prema crkvenim uputama o brizi za svećenička zvanja.

Izabrana literatura

1. Dokumenti Drugog vatikanskog sabora

- Lumen gentium (39-42)
- Christus dominus

²² BISKUPSKA SINODA (Posebni skup za Europu), *Da bismo bili svjedoci Krista koji nas je oslobodio*, str. 25.

²³ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani. Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća*, str. 72-78.

- Presbyterorum ordinis
- Optatam totius

2. Papinski i drugi crkveni dokumenti

- KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Temeljne odredbe o svećeničkom odgoju i obrazovanju (Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis - 18. 3. 1985.)*.
- BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata i drugi dokumenti*, KS, Dokumenti 79, Zagreb 1986.
- IVAN PAVAO II., *Apostolska pobudnica Pastores dabo vobis*, Glas Koncila, Zagreb 1992.
- IVAN PAVAO II., *Vita consecrata - apostolska pobudnica o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu*, KS, Dokumenti 105, Zagreb 1996.
- KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ I IZOBRAZBU, *Teološka formacija budućih svećenika*, KS, Dokumenti 51, Zagreb 1976.
- KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ I IZOBRAZBU, *Upute za formaciju budućih svećenika o problemima vezanim uz ženidbu i obitelj*, KS, Dokumenti 135, Zagreb 2003.
- KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ I IZOBRAZBU, *La preparazione degli educatori nei seminari (1. studenoga 1993.)*, Directive, Ed. Paoline, Magistero 214, Milano 1994.
- KONGREGACIJA ZA KLER, *Istruzione su alcune questioni circa la collaborazione dei fedeli laici al ministero dei sacerdoti*, Ed. Vaticana, Città del Vaticano 1997.
- KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ I IZOBRAZBU, *Formazione liturgica e spirituale nei seminari (6. 1. 1980.)*, Ed. Paoline, Milano 1980.
- PAPA PAVAO VI., *Enciklika Svećenički celibat*, KS, Dokumenti 4, Zagreb 1967.
- CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA, *Seminari e vocazioni sacerdotali*, Ed. Paoline, Magistero 55, Alba Cuneo (CN) 21980.
- IVAN PAVAO II., *Enciklika Ecclesia de Eucharistia*, KS, Dokumenti 134, Zagreb 2003.
- PAPINSKO DJELO CRKVENA ZVANJA, *Nova zvanja za novu Europu (In verbo tuo... 6. 1. 1998.)*, KS, Dokumenti 124, Zagreb 2000.
- IVAN PAVAO II., *Apostolska pobudnica Pastores gregis - Pastiri stada*, KS, Dokumenti 137, Zagreb 2003.
- KONGREGACIJA ZA KLER, *Okružnica Prezbiteri, navjesticitelji riječi...*, KS, Dokumenti 122, Zagreb 1999.

- KONGREGACIJA ZA KLER, *Prezbiter, pastir i voda župne zajednice*, Naputak (4. 8. 2002.), KS, Dokumenti 131, Zagreb 2003.
- IVAN PAVAO II., *Messaggio del papa per la XXXIII giornata mondiale per le vocazioni* (28. travanj 1996.), Ed. Vaticana, Città del Vaticano 1996.
- IVAN PAVAO II., "Lettera... in occasione del Giovedì Santo 1979", u: *L'Osservatore Romano* 9-10. aprile 1979, (Ed. O. R. Milano 1979.).
- IVAN PAVAO II., *Christifideles laici - Vjernici laici*, KS, Dokumenti 93, Zagreb 1990.
- PAPINSKO VIJEĆE ZA LAIKE, *Svećenik u laičkim udruženjima. Bit i poslanje* (4. 8. 1981.), KS, Dokumenti 95, Zagreb 1990.
- BISKUPSKA SINODA (Posebni skup za Europu), *Da bismo bili svjedoci Krista koji nas je oslobodio*, KS, Dokumenti 97, Zagreb 1992.
- VIJEĆE BISKUPSKIH KONFERENCIJA EVROPE, *Evangelizirati "sekulariziranu" Evropu*, KS, Dokumenti 80, Zagreb 1986.
- HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, "Na svetost pozvani." *Pastoralne smjernice na početku trećeg tisućljeća*, Glas Koncila, Zagreb 2002.

3. Knjige i članci

- I. ČABRAJA I DRUGI, *Prezbiteri služitelji Božje riječi*, Vrhbosanska visoka teološka škola (VVTŠ), Riječ i život, Sarajevo 1987.
- M. ZOVKIĆ I DRUGI, *Uloga svećenika u liturgiji*, VVTŠ, Riječ i život, Sarajevo 1988.
- K. VIŠATICKI I DRUGI, *Svećenikova pastirska služba*, VVTŠ, Riječ i život, Sarajevo 1988.
- A. FAVALE, *Duhovnost prezbiterske službe*, VVTŠ, Riječ i život, Sarajevo 1991.
- B. ODOBAŠIĆ, "Svečano slaviti euharistiju", u: *Vrhbosnensia* 8 (2/2004), 393-403.
- B. ODOBAŠIĆ, "Svećeničko zajedništvo i odgovorna suradnja s biskupom u obnovi Nadbiskupije", u: *Vrhbosna* 1 (1997), 28-32.
- V. DUGALIĆ - L. MARIJANOVIĆ I DRUGI, "Svećenički i redovnički poziv", u: *Vjesnik dakovačke biskupije* (VDB) 10 (2005), 769-793.
- M. ŠKARICA (pr.), "Razmišljanja o svećeniku - čovjeku molitve", u: VDB 132 (2004), 7-8, 552-554.
- A. MATELJAN, "Duhovni profil današnjeg bogoslova", u: VDB 126 (1996), 12, 699-701.
- I. ŠARČEVIĆ, "Svećenik bez panike. Skica za portret", u: VDB 129 (2001), 6, 431-432.

- M. PARLOV, "Svećenik - službenik zajedništva", u: VDB 128 (2000), 8, 479-485.
- B. RADOŠ, "Isus iz Nazareta - trajni izazov i konkretno nadahnuće svećenikove osobne molitve i pastoralnog djelovanja", u: VDB 132 (2004), 7-8, 543-588.
- A. BRUNOT - ..., *Preti, perchè?*, Favero Ed., Vicenza 1965.
- C. DILLENCHNEIDER, *Il nostro sacerdozio nel sacerdozio di Cristo. La nostra spiritualità sacerdotale*, Ed. Dehoniane 1964.
- A. TRAPÈ, *Il sacerdote uomo di dio al servizio della Chiesa*, Città Nuova, Roma 1985.
- Card. M. PELLEGRINO, *Vivere il concilio da preti*, Ed. Elle di ci, Torino 1981.
- G. GRESHAKE, *Essere preti. Teologia e spiritualità del ministero sacerdotale*, Queriniana 1984.
- *La spiritualità del presbitero diocesano oggi* (Atti del Convegno nazionale..., Roma 3.-6. novembre 1980.), Ed. A.V.E., Roma 1981.
- G. MAIOLI, *Scritti su prete*, Ed. Glossa, Milano 21999.